

AZ ERDÉLYI MÚZEUM-EGYESÜLET

Orvostudományi Szakosztályának Közleményei

SZERKESZTIK:

DR. VERESS FERENC

1932.

DR. KOLESZÁR LÁSZLÓ

szakosztályi elnök.

szakosztályi titkár.

Dr. TÖRÖK IMRE (1885—1932)

Az Erdélyi Múzeum Egyesület Orvostudományi Szakosztályát nagy veszteség érte: érdemekben dús jegyzőjét, Dr. Török Imrét, vadásztársaság gondatlanságából örökre elveszítettük. A megboldogult hült tetemét 1932. május hó 4-én a kolozsvári ref. theologia díszterméből kísértük ki a házsongárdi temető kertjébe.

A temetésen az egyházi beszédet Dr. Tavaszy Sándor theologiai igazgató-tanár mondta.

Szakosztályunk nevében Dr. Török Imrét elnökünk, Prof. Dr. Veress Ferenc, a következő szavakkal búcsúztatta el:

Ha a korhadtt százados tölgy az idő vasfogától és a viharok szagató erejétől megroppan s kidől, azt a legtermészetesebb eseményként vesszük tudomásul, mint a világ törvényei szerint lefolyó elmulás egy példáját. Ha hosszú sorvasztó betegség támadta meg a szervezetet és fogyasztja el apránként életerejét, mignem a méceses lángja kialszik, úgy ezt is normális és célszerű, sőt megváltó befejezésnek találjuk. Ha az elmulás az emberi élet legmagasabb fokán következik be, megnyugszunk benne, mint a földi élet elkerülhetetlen és időszerű lezárásában.

De ha a szélvész egy gyönyörű szálfát csavar ki, vagy a villám a legépebb, legerősebb, legszebb fenyőt zúzza össze, akkor nehéz a meglepetéstől, fájdalomtól és részvétől bénított ítéletünkkel ennek az isteni rendelkezésnek célszerűségét megérteni, elfogadni. Önkéntelenül felmerül bennünk a kétely, hogy vajjon a végzet helyesen intézte-e ezt a szörnyű tragédiát, mely megdöbbentő váratlanságával lesújtott egy gyönyörű család erős, egészséges, büszke fejére?

Férfikora delelőjén álló barátunk elvesztése olyan, mint mikor a korona ékköve kibull, mikor durva kezek a legszebb rózsát tépik le, mikor váratlan tűzvész legföltettebb kincsünket hamvasztja el.

Az ő halálának nem a szomorú szenzáció ad jelentőséget, hanem az elpusztult érték nagysága!

A rémes csapás hatása alatt pillanatnyilag alig bírjuk felfogni méreteit a veszteségnek, melyet a gyászbaborult szeretett család, továbbá az erdélyi orvostársadalom, a kolozsvári magyar értelmiség, számos kultúrintézmény, végül e város egészséges és beteg társadalma el-

szenvedett. Csak ezután fogjuk itt is, ott is érezni hiányát megnyerő kedves egyéniségének, és nélkülözni tudományos és társadalmi egyesületekben széles tudását, világos logikáját s minden részletre kiterjedő remek emlékezőtehetsége előnyeit.

Az Erdélyi Múzeum Egylet orvosi szakosztályán az elnöki asztalnál megüresedett a jegyzői szék, melyen ott láttuk tudományos ülésein, amint okos fejét írásaira hajtva, szorgalmasan jegyezte az elhangzott előadásokat. Nem hallhatjuk többé széles, mély és sokoldalú tudásról tanuskodó szép, kerekded hozzászólásait. Óh, mily szomorú véletlen játéka a sorsnak, hogy éppen ma estére, midőn utolsó útjára kísérvük, volt kitűzve az orvosi szakosztály ülésére a megboldogultnak a csontdaganatokról szóló előadása!

Török Imre dr. tehetsége már kora gyermekéveiben megcsillant. Legjobb tanuló az osztályban, legszorgalmasabb, ösztöndíjas hallgató az egyetemen. Katonaorvosnak készült, s szolgálati évei, valamint hat évi szibériai fogsága alatt, továbbá hazajövele óta állandóan a legintenzívebb tudományos kiképzésre törekedett. Nagy olvasottsága, külföldi tanulmányútjai tájékozottá tették őt az orvostudományok minden ágában. Nem mindennapi ember volt, hanem tökéletes példánya az egészséges, remekbeszabott férfitípusnak; de ugyanakkor ragyogó szellemi képességei messze felemelték a szellemi arisztokrácia magas színvonalára.

Kérdezhetnők, miért hogy a gondviselés oly sokszor a legértékesebbet, a legjobbat kívánja áldozatul, mikor annyi értéktelen, selejtes van a világon? — Ám, amint a betegségek, járványok, elemi csapások célszerűségét, szükségét nem értjük, úgy az ilyen kiváló érték elmulása is csak egy előttiünk elzárt nagy műhely örök titka marad.

Az embert állandóan millió veszély környékezi, melyek minden pillanatban készek elvenni egészségét, épségét, életét. Mégis milyen csodálatosan megszokjuk a veszélyt, mily könnyelműen elhanyagoljuk a kellő óvakodást, míg egyszer csak egy ilyen tragédia eszünkre nem adja a memento morit!

Drága, jó barátunk, hűséges kartársunk, erős szövetségesünk és munkatársunk a magyar orvosi kar nehéz és keserű küzdelmeiben, Te is vidám lélekkel, gondtalanul mentél gyermekeiddel szerény ünnepi kirándulásodra s nem gondoltad, hogy ez utolsó útad lesz. Itt hagytál minket, és nekünk örökké hiányozni fogsz. Minden szépért és nemesért hevülő lelked nem fog minket munkánkban erősíteni. Elköltöztél oda, ahol nincs versengés, küzdelem és emberi rosszaság. Tekints le mi reánk ittmaradottakra, és látni fogod, hogy emlékedet szeretettel és hűségesen megőrizzük.

Isten veled kedves jó barátunk, nyugodjál békében!

Az Orvostudományi Szakosztály 1932. május 12-én tartott tudományos ülésén Prof. *Veress Ferenc* elnök kegyeletos szavakkal jelenti be jegyzőnknek, *Dr. Török Imrének*, halálát. A szakosztály tagjai néma felállással adtak jelt mélységes részvételüknek.

A tárgysorozat első pontja volt *Dr. Koleszár László: Dr. Török Imre élete és munkássága.*

A szakosztály dr. Orient Gyula, egyetemi tanár indítványára elhatározta, hogy Dr. Török Imre érdemeinek elismerésül a nekrológot az Erdélyi Múzeumban teljes egészében leközi.

Mélyen tisztelt Szakosztály!

1932. május 1-én d. u. félnégykor szól a telefon, dr. Mátyás Mátyás ideges hangon engem kér, csak ennyit mond: Török Imrét vadászfegyverrel Kuck Ferdinánd kereskedő véletlenségből agyonlőtte, életbenmaradásához nincs remény, értesítsd a családját.

Mire Török Imre nejével a Parkszanatóriumba értünk, már utolsókat dobogott a szíve, s nemsokára bekövetkezett a mély csend, melyet a kétségbeesett feleség zokogása tört meg.

Mély megilletődéssel állottam Dr. Török Imre kihülő teste mellett. Lelkemben rajzoltak az együtt töltött idők emlékképei, magam előtt láttam a szorgalmas diákot, fess önkéntest, avatására induló boldog doktorjelöltet, a fogságból hazaérkezett, megtört katonát, s a mai orvostársadalom egyik kiválóságát.

*

Dr. Török Imre 1885. július 16-án született Németbogsányban; református vallású, atya Török Béla karánsebesi telekkönyvvezető. A jó constitúciójú, sokat ígérő 10 éves Török Imrét 1895-ben örökbefogadja hasonló nevű nagybátyja, dr. Török Imre, kolozsvári neves gyakorló orvos és tb. városi főorvos. 1903-ban érettségit tesz a kolozsvári ref. kollégiumban, orvosi kiképzését a kolozsvári Ferencz József-Tudományegyetemen nyerte, ahol 1908. november 16-án avatták *suma cum laude* doktorrá.

Mint másodéves *medicus* lestenografálta *Udránszky* László élettan tanár előadását, s az 1300 oldalas jegyzetet a professzor látta el előszóval. E jegyzet szolgált *Udránszky* későbbi egész tanársága alatt a medikusoknak élettani tankönyvül.

1908-ban katona stipendista lévén, Bécsbe került az I. sz. helyőrségi kórházba.

Mint katona szenvedélyes lovas volt. Ebből az időből való a lovaglásról írt szakközleménye, melyet ezredese a legelőkelőbb katonai szemlében megjelentetett; cikkében kifejti az osztrák lovaglós iskola hibáit és a módszer tarthatatlanságát. Állításait anatómiai és élettani alapon magyarázza. Neve rövidesen ismertté vált katonai körökben.

1909-ben főorvossá történt kineveztetése alkalmával az *insbrucki* helyőrségi kórházba helyezték, ahol 3½ évig volt, melyből két évet a sebészeti és röntgen-osztályon töltött. Ottléte alatt minden szabad idejét az egyetemi sebészeti klinikán töltötte, amelynek akkor Schloffer, majd ennek Prágába történt kinevezése után Haberer volt az igazgatója.

1912-ben mint ezredorvost Bécsbe helyezték az I. huszárezredhez. Itt már minden vágya az volt, hogy a még köteles két évét leszolgálja, s visszakerüljön Kolozsvárra, ahol már Makara sebésztanár biztos ígéretét bírta műtő növendéknek való felvételére vonatkozólag.

Épen amikor a várva várt 1914. szeptembertől csak pár hónap vá-

lasztotta el, hirtelen kitör a világháború. Mint aktív ezredorvos hadba-vonul, s már november 25-én orosz fogságba kerül.

Szirmay tábornagy bizonyítványában olvasom, hogy Dr. Török Imre ezredorvos 1914. szeptember 5-én Oroszországban, Czerniczinél Reiss tiszthelyettest egy tűz alatt álló égő házból élete veszélyeztetésével személyesen hozta ki.

1914. november 20-án Wiewiorownál egy orosz járőr által szállásán elfogatván, a legközelebbi orosz parancsnoksághoz való útjában egy osztrák-magyar altiszti járőrrel találkozott, melynek parancsnokságát átvette, s azt a járőrt, amely őt elfogta, fogságba ejtette.

1914. november 25-én orosz Lengyelországban (Kuzmicza—Xaworownál) egy orosz túlerővel szemben folytatott ütközetben, melynél a I. cs. és kir. huszárezred I. osztályának $\frac{2}{3}$ része elesett vagy megsebesült, a kuzmicai malomban, melyet az ellenség állandóan tűz alatt tartott, a sebesülteket saját élete veszélyeztetésével első segélyben részesítette. A túlerővel szemben célszerű volt visszavonulnunk, Török ezredorvos sebesültjeivel orosz hadifogságba került.

Szirmay tábornok 1925. december 21-iki iratában Török Imrét utólag a III. oszt. katonai érdemkeresztre terjesztette föl s kérte a főparancsnokságot, hogy a Károly csapatkereszthez való joga is hivatalosan elismertessék, amennyiben a harctéren, az első vonalban teljesített szolgálatot.

A fogságban hét heti folytonos hányattatás, megaláztatás után 1915. januárjában Szibéria Tjumen városába vitték.

Itt nemsokára a 149. evacuation kórházának sebészeti osztályára kerül, mint orvos, ekkor már sorsa elviselhetőbb lett.

Minden elképzelhetőt megmozgat előkelő rokonsága révén (nagybátyja volt Tisza István), nagynehezen haza vergődik 1918. telén.

1919. október 1-én az én rábeszélésemre főlvéti magát a kolozsvári sebészeti klinikára műtőnövendéknek, ahol az egyetem átvételéig, 1919. október 19-ig volt szolgálatban. A kolozsvári tudományegyetem sebészeti klinikájának utolsó igazgatója, h. Vidakovits Kamil szép bizonyítványban méltatta Török Imre sebészi készségét és elméleti tudását.

1924-ben az Erdélyi Múzeum Egylet orvostudományi szakosztálya jegyzőjévé választotta, mely tisztséget haláláig viselt.

1926-ban a Budapesti I. sz. sebészeti klinikán *Verebély* tanárnál műtői oklevelet szerzett.

Török Imre productiv élete a sebészeti klinikára való belépésétől számítható, a fogságból hazatérte után hónapok teltek el, amíg elhalványodtak lelkében a Szibériában szerzett keserű impressziók, s sajnálnunk kell, hogy nem vetette papírra éles megfigyeléseit a cári uralomról, ahogy azt egy fogoly tiszt látta, s a vörös uralom igazságtalanságát, ahogy azt egy intellektuell szemlélte.

Itthon sem élvezhette a teljes szabadságot, a városból ki sem mozdulhatott, mint bolsevista gyanusnak, egy egész esztendőn át naponta kellett a térparancsnokságon jelentkeznie.

Érdekes volt hallgatni logikus megállapításait a lezajlott háború-

ról; mint jellemes katona, sohasem a mi gyengeségünkben és hadi tökéletlenségeinkben kereste a vést hozó okot, hanem az ellenség fölényes katonai szellemében, tökéletes taktikájában és célszerű politikájában látta nemzetünk tragikumának okát. Belépve a klinikára, belekóstol az orvostudományba, csapásszerűleg szakít a hadi és politikai témákkal, testtől-lelkestől ismét természetbúvár lesz, éjjel-nappal tanul, nagy anyagi áldozattal megszerzi a legmodernebb orvosi irodalmat, azt nem csak átolvassa, hanem magáévá is teszi, jegyzeteket készít, majd példátlan lelkesedéssel kezd sebészeti praxist, megszerez minden feltétlen szükséges eszközt, ami a diagnosztika szolgálatában áll, mindent, aminek a therapiában betegei hasznát vehetik.

Dr. Török Imre mégsem a régi, hangulatvilágában valami resignatio észlelhető. Nem volt társaságkerülő, de inkább azok között érezte jól magát, akik tanulhattak tőle, s akiktől ő tanulhatott.

Jól emlékezem, annak 12 éve, amikor megnősült, így szólt: „ott tartok, és azon, hogy csak a család az, ami egy koromban levő férfi lelkének teljes egyensúlyát biztosíthatja“. Meg is találta a családi életben, amire vágyott, mint a hűséges felesége 3 gyermekkel ajándékozta meg, akiket rajongással szorított keblére s lelki egyensúlya mélyen megvolt zavarva, ha valamelyik családtagjának valami baja volt. Az orvosi közéletben készségesen vállalta a munkát. Egyesületünknek 8 éven át volt jegyzője, ernyedetlen szorgalommal jegyzett üléseinken, előadásokat tartott, beteg bemutatásokkal szerepelt, hozzászólásokkal emelte üléseink nivóját.

Török Imre eredeti dolgozataiban meglátszik a jó képzettségű medicus, olvasott, kitűnő emlékezőtehetségű orvos, aki nem fél átcsapni a theoriák mezejére, ahol úgy otthon van, mint a biologia berkeiben, a chemia képletei között.

*

1920-ban *Az Erdélyi Orvosi Lap I. évfolyamában* a *Basedow kor mai állása* címen hosszabb tanulmánya jelenik meg, melyben az irodalmi adatok felsorakoztatásával igazolja, hogy a Basedow kor a hormonrendszer és főképen a paizsmirigy működészavarának a következménye.

Cikkére reflektált dr. *Hollós József* topánfalvi orvos, aki Török dolgozatáról elismerőleg nyilatkozik ugyan, de egy dolgot nem talált meg; ugyanis Hollós szerint a „Basedow kor az esetek túlnyomó részében gümőkóros eredetű“, aminek döntő bizonyítéka szerinte a Basedow kor nagy részének tuberculosis specificumokkal gyógyíthatósága.

Török Imre ugyancsak az Erdélyi Orvosi Lap hasábjain válaszol dr. *Hollós*nak. Soráiban irodalmi jártasságának és szigorú tárgyilagosságának, az ellenfél tiszteletének adta írásbeli bizonyítékát.

Collateralis epiduralis tályog és praeoperativ facialis-paraesis mastoiditis chronica purulenta exacerbeans esetében című dolgozatában, mely az Erdélyi Orvosi Lap I. év. XI. novemberi számában jelent meg, tanúbizonyságát adja füldiagnostikai jártasságának és sebészeti készségének.

Adalék az Aether-narcosis rectalis alkalmazásának kérdéséhez című dolgozatát 1921-ben körünkben olvasta fel, dolgozata nyomtatásban meg-

jelent az Erdélyi Orvosi Lap V. évfolyamának 18-ik számában, németül a Deutsche Zeitschrift für Chirurgie 192. kötetének 6. füzetében.

Felsorolja a localis és vezetési analgesianak veszélyeit, hátrányait, amit irodalmi adatokkal igyekszik alátámasztani; híve adott esetben az inhalációs narkózisnak, melynek pótlására, különösen ha a helyi érzéstelenítésnek akadályja van, élénken propagálja az általa orosz hadifogságban több száz esetben alkalmazott rectalis aether narcozist, mely módszer a központi Oroszországból került hozzájuk.

Tudtommal idehaza praxisában a rectalis aether narcozist nem alkalmazta.

A *Ph. számítás matematikai alapja*, melyet 1930. febr. 2-án adott elő egyesületünkben (megjelent az Orvosi Szemlében 1931. b) című dolgozata mathematicában, physicalis chemiában való jártasságának, kritikai képességének feltűnő bizonyítéka.

A bevezetésben mondja: igen előkelő forrásokból származó tan- könyvekben is találkozunk hibás konkluziókkal, melyeknek oka csakis a matematikai alapok hézagosságában keresendő. Téves konkluziók természetesen tévtanok széleskörben való elterjedéséhez vezetnek és pedig annál inkább, minél előkelőbb és tekintélyesebb forrásból indultak ki.

Nem egyszer olvashatjuk orvosi lapokban, tankönyvekben, hogy a vér Hion koncentrációja rendkívül állandó, melyhez a szervezet szigoruan ragaszkodik, pontosan regulálván benne fellépő minimális kilengéseket is. Török szerint, hogy ha csak a PH-nak numericus ingadozásait tartjuk szem előtt, úgy a különbségek tényleg csekélyeknek látszanak, de ha másfelől és igen helyesen szem előtt tartjuk, hogy pld. a 0.3-nyi PH különbség már 100 százaléknyi hydrogénion különbséget jelent, úgy nyilvánvaló az a tévedés, melynek egyes szerzők áldozataul estek, s amely ezuton már a köztudatba is benyomult.

Egy mércét szerkesztett, melyből a PH értéke a 2-ik tizedesig menő pontossággal számítható át a megfelelő Hydrogénionra, illetve faktornak értékére.

Távolságmérések az emberi testben Röntgen kettős képek segítségével, különös tekintettel a medence egyenes átmérőjének pontos meghatározására című értekezése, ami megjelent az Erdélyi Orvosi Lap 1921. év áprilisi számában és a Fortschritte auf dem Gebiete der Röntgenstrahlen XXI. kötetében a Röntgenben való jártasságának dokumentuma.

A Röntgenologusok figyelmébe ajánlotta egy már 1907-ben ismertett egyenletét, melynek segítségével egy Röntgen kettős képről lemérhető és egyéb adott értékek helyezése mellett kiszámítható bármely a testben fekvő két fixpontnak egymástól való távolsága, feltéve, hogy e fixpontok a Röntgenképen látható árnyékok alakjában mutatkoznak.

Eljárása abban rejlik, hogy eltolt lámpa mellett készít Röntgen felvételt s trigonometriai képletek segítségével határozza meg adott esetben pld. a projectil helyzetét.

Ez a dolgozata jutott eszembe, amikor a sectios asztalon értékes agyában a törvényszéki boncnok fölfedezte a 2 drb. alig gombostűfejnyi projectilt.

Egyik a jobb szemüreg felső falán hatolt be, maga előtt betörve kisujjkorömnnyi területen a csontlemezt a thalamus környékén megállott, a másik a balhalántékon hatolt be elülről ferde irányban, átjárva a bal agyfélteucit, megállott a kis agyban.

Török Imre szellemi képességeinek székhelyét szemlélve, önkéntelenül megállítottam a boncolás menetét s röviden megjelmeztem tragikus végetért barátomat. Jól esett látnom és hallanom idegen kollégám részéről megnyilatkozó mély részvét és nagyrebecsülés kitejezését.

Tisztán gyakorlati irányú: *mellözhető-e a vesemedence varrás az asepticus pyelolithotomia után*, ami 1928-ban jelent meg az Orvosi Szemlében. Célszerűnek tartja ilyen műtét után a vese seb nyitvahagyását. Széles alapon nyugvó elméleti tudást árult el.

Zárt végtag csonttörések modern kezelésének általános alapelvei c. dolgozata, melyet az EME. marosvásrhelyi vándorgyűlésen olvasott föl (1930.) Már akkor megütötte a fületem az az eredeti észlelése, hogy a tört végek összekapaszkodása a csöves csontok diaphyzisén pontosan a 18-ik napon következik be.

Azok a tört végek, melyek a 17-ik napon egymással szemben még elmozdíthatók, a 18-ik napon már szilárdan összekapaszkodnak s a vizsgáló szinte a cementkötésnek benyomását nyeri ennek az érdekes tünetnek megfigyelésekor. Tudtommal még ehhez az adathoz az irodalom nem szólott hozzá.

*

Ritka lelet és atypusos tünetek vakbélgyulladás három esetével kapcsolatosan előadatott az EME. marosvásrhelyi vándorgyűlésén, megjelent az előbbivel egyetemben a vándorgyűlés emlékkönyvében, bizonyoságot tett, hogy a sebészi gyakorlatban a diagnosticai ismeretek birtokában volt s ritka leletét irodalmilag is értékesíteni tudta.

Nyomatásban nem jelent meg 1923. jan. 12-én szakosztályunkon tartott előadása a *gingivitis* kezeléséről és ugyanazon évben ugyanitt felolvasott a *sebészi tuberculózis és az orthopédia c.* értekezése.

1928. jan. 11-én a Magyar Kaszinó Orvosi estélyén a *Röntgen sugarak jelentősége az orvostudományban* címen tartott előadást.

1931. december 30-án lendületes szavakban méltatta e helyen a német Bier professzort, a lumbalis analgesia felfedezőjét, a modern sebészet egyik nagymesterét 70-ik születésnapja alkalmából.

Legutoljára 1932. febr. 8-án szerepelt szakosztályunkon, amikor a *paravenasan adott injectio által létrejött idegbénulás sebészi kezeléséről* beszélt sikeresen meggyógyított esete kapcsán. Előadását élénk vita követte. Dolgozata a *Der Chirurg* legújabb számában jelent meg, ez volt hatyúdala.

Török Imre az orvostudomány népszerűsítésében is kivette a maga részét. Ha a Múzeum Egyesület elnöksége fölkerlte szakosztályunkat népszerű előadás tartására, ő volt az első, aki lelkesen jelentkezett, de más intézménynek is szívesen tett hasonló szolgálatot.

Az izomzat szerepe az emberi testben c. népszerűsítő előadása, mely kéziratban van meg, máma túlhaladja azt a mértéket, amit egy a laikus közönségnek szánt dolgozattól megkívánunk.

A vesék szerepe az emberi testben c. felolvasásával bebizonyította, hogy a nehéz elmeleteket is, ha azt az előadó megemésztette, a laikusok által is megérthetően lehet ismertetni.

Az ember helye a természetben c. dolgozatát a szakszervezetek szabadiskolájában mondotta el.

Fájdalom csillapítás a sebészetben c. előadását a Törekvés Dalegylet kultúr-estélyén tartotta 1929. telén.

Mint tudomány népszerűsítőt a hallgatósága szerette, mert mindig olyan témát választott, ami mindenkit érdekelt, előadásmodora közvetlen, hasonlatai megkapók voltak, nem a pillanatnyi sikerek hajszolták a szereplésre, hanem az orvos- és természettudomány belsőséges mély szeretete.

Hátra van még, hogy mint iskolaorvost és egészségktanárt jellemezzen. Sokoldalúsága fölött theologustanítványa azt mondotta: fel tudta kelteni bennünk a mi tudományunkkal oly ellentétes orvostudomány iránti érdeklődésünket a gyakorlati élet számára, s magunkat az ő közvetlen közelségében éreztük, amiért fájlaljuk váratlan elmulását.

Török Imre kézíratai közt találtam *anyag és szellem* című 50 oldalas munkát, melynek tüzetesebb áttanulmányozására a rendelkezésemre álló idő nem volt elegendő, egyet azonban meg tudtam állapítani, hogy dolgozata a psychobiologia körébe vág s szellemi életünk megnyilatkozásait egy egészen új megvilágításban tárja elénk. Elgondolásának az alapját a rádió szolgáltatta, beszél leadó, felvevő állomásról s a rádiótechnikában használatos kifejezéseket transzplantálja a psychológiába. A dolgozat értékének megállapítása a psychologusok feladata lesz.

Egy másik hátrahagyott kézirat címe: *Ádálékok a postoperatio complicatiók okaihoz*, melyben ő is ahhoz a véleményhez csatlakozik, hogy az u. n. arterio mesenterialis duodenum elzáródás kórképe egy az acidózis által létrejött gyomor, máj, pancreas functionalis harmoniájának meg bomlásából ered.

Harmadik befejezetlen dolgozatának a címe: *Sebészi utókezelés általános alapelveiről*.

Török Imre szaküléseinken élénken vett részt az előadások nyomában sarjadt vitákban. Hozzászólásainak értékét nagy irodalmi olvasottsága, különösen biológiai és biochemiai vonatkozású megjegyzései adták. Külföldi tanulmányútján szerzett tapasztalatainak ismertetését az elhangzott előadáshoz mesterien tudta kiegészítésképpen beilleszteni. Általában azt mondhatom, hogy semmit sem fogadott el kritika nélkül, és én épen ebben látom az ő szellemi értékességét s a természettudományi pályára való elhivatottságát.

Meg vagyok győződve, hogyha Dr. Török Imre tagtársam életét az a buta golyó nem oltja ki, alkatából következtethető hosszú élete alatt még sok dicsőséget szerzett volna a magyar orvostudománynak.

Emlékét családja, pályatársai, betegei, jegyzőkönyveink és művei őrzik!

Erdélyi Tudományos Füzetek.

Szerkeszti: Dr. György Lajos.

Az „Erdélyi Múzeum-Egyesület” kiadás

1. <i>Rass Károly</i> : Reményik Sándor — — — — —	40.—
2. <i>Párvan Bazil</i> : A dákok Trójában — — — — —	30.—
3. <i>Dr. Bitay Árpád</i> : Gyulafehérvár Erdély művelődéstörténetében — — — — —	30.—
4. <i>Dr. Bitay Árpád</i> : A moldvai magyarság — — — — —	40.—
5. <i>Szokolay Béla</i> : A nagybányai művésztelep — — — — —	40.—
6. <i>Dr. Balogh Ernő</i> : Kvarc az Erdélyi Medence felső mediterrán gipszeiben — — — — —	40.—
7. <i>Dr. György Lajos</i> : Az erd. magyar irodalom bibliográfiája. 1925. év — — — — —	50.—
8. <i>K. Sebestyén József</i> : A brassai fekete templom Mátyás-kori címerai — — — — —	40.—
9. <i>Dr. Karácsonyi János</i> : Új adatok és új szempontok a székelyek régi történetéhez — — — — —	50.—
10. <i>Dr. Gál Kelemen</i> : Brassai küzdelmei a magyartalanságok ellen — — — — —	50.—
11. <i>Dr. Tavaszy Sándor</i> : Erdélyi szellemi életünk két döntő kérdése — — — — —	40.—
12. <i>Dr. György Lajos</i> : Két dialogus régi magyar irodalmunkban — — — — —	60.—
13. <i>K. Sebestyén József</i> : A Becse-Gergely nemzetség, az Apafi és a Bethleni gróf Bethlen család címere — — — — —	50.—
14. <i>Dr. Ferenczi Miklós</i> : Az erd. magyar irodalom bibliográfiája 1926. év — — — — —	50.—
15. <i>Dr. Gyárfás Elemér</i> : A Supplex Libellus Valachorum — — — — —	50.—
16. <i>Rónay Elemér</i> : Kemény János fejedelem halála és nyugvóhelye — — — — —	50.—
17. <i>Dr. György Lajos</i> : Egy állítólagos Panecatantra-származék irodalmunkban — — — — —	50.—
18. <i>Dr. Ferenczi Miklós</i> : Az erd. magyar irodalom bibliográfiája 1927. év — — — — —	60.—
19. <i>K. Sebestyén József</i> : A középkori nyugati műveltség legkeletibb határai — — — — —	60.—
20. <i>Szabó T. Attila</i> : Az Erdélyi Múzeum Egylet XVI—XIX. századi kéziratok énekeskönyvei — — — — —	50.—
21. <i>Dr. Ferenczi Miklós</i> : Az erdélyi magyar irodalom bibliográfiája. 1928. év, pótlásokkal az 1919—1928. évekről — — — — —	50.—
22. <i>Dr. György Lajos</i> : A francia hellénizmus hullámai az erdélyi magyar szellemi életben — — — — —	50.—
23. <i>Dr. Kántor Lajos</i> : Az Erdélyi Múzeum-Egyesület problémái — — — — —	50.—
24. <i>Dr. Gál Kelemen</i> : A nemzeti nevelés román fogalmazásban — — — — —	50.—
25. <i>Dr. Tavaszy Sándor</i> : Kierkegaard személyisége és gondolkozása — — — — —	50.—
26. <i>Dr. Papp Ferenc</i> : Gyulai Pál id. Bethlen János gr. körében — — — — —	50.—
27. <i>Dr. Csúry Bálint</i> : Néprajzi jegyzetek a moldvai magyarokról — — — — —	50.—
28. <i>Dr. Biró Vencel</i> : Püspökjelölés az erdélyi róm. kath. egyházmegyében — — — — —	50.—
29. <i>Dr. Teleki Domokos gróf</i> : A marosvásárhelyi Teleki-könyvtár története — — — — —	50.—
30. <i>Dr. Hofbauer László</i> : A Remény című zsebkönyv története (1839—1841) — — — — —	50.—
31. <i>Dr. Ferenczi Miklós</i> : Az erdélyi magyar irodalom bibliográfiája. 1929. év — — — — —	50.—
32. <i>Dr. Gyalui Farkas</i> : A Döbrentei-pályázat és a Bánk bán — — — — —	50.—
33. <i>Dr. Rajka László</i> : Jókai „Törökvilág Magyarországon” c. regénye — — — — —	50.—
34. <i>Dr. Temesváry János</i> : Hét erdélyi püspök végrendelete — — — — —	50.—
35. <i>Dr. Biró Vencel</i> : A kolozsmonostori belső jezsuita rendház és iskola Bethlen és a Rákóczy fejedelmek idejében — — — — —	50.—
36. <i>Szabó T. Attila</i> : Az Erdélyi Múzeum Vadadi Hegedüs-kódexe — — — — —	50.—
37. <i>Dr. Kántor Lajos</i> : Hidvégi gróf Mikó Imre szózata 1856-ban az Erdélyi Múzeum és az Erdélyi Múzeum-Egyesület megalakítása érdekében — — — — —	50.—
38. <i>Dr. Ferenczi Miklós</i> : Az erdélyi magyar irodalom bibliográfiája 1930. év — — — — —	50.—
39. <i>Dr. Balogh Arthur</i> : A székely vallási és iskolai önkormányzat — — — — —	50.—
40. <i>Dr. György Lajos</i> : Eulenspiegel magyar nyomai — — — — —	80.—
41. <i>Dr. Dömötör Sándor</i> : A cigányok temploma — — — — —	50.—
42. <i>Dr. Kristóf György</i> : Bárány József utazásai Erdélyben — — — — —	80.—
43. <i>Dr. Hofbauer László</i> : Az Erdélyi Híradó története — — — — —	50.—
44. <i>Dr. Kristóf György</i> : Kazinczy és Erdély — — — — —	50.—
45. <i>Dr. Asztalos Miklós</i> : A székelyek őstörténete letelepülésükig — — — — —	50.—
46. <i>Dr. Varga Béla</i> : Az individualitás kérdése — — — — —	80.—

Megrendelhetők az Erdélyi Múzeum kiadóhivatalában, Cluj-Kolozsvár, Str. Baron L. Pop (volt Brassai-u.) 5.

„ERDÉLYI MÚZEUM“

(MUSÉE DE TRANSYLVANIE)

Tome XXXVII.

1932.

Nouvelle série III. n. 4—6.

Rédacteur: **LOUIS GYÖRGY**, Éditeur: Société du Musée de Transylvanie. Rédaction: Cluj, Str. Universităţii 10. Roumanie.

Nicolas Asztalos: L'histoire primitive des Szeklers jusqu'à leur établissement.
Béla Varga: La question de l'individualité. Deuxième et dernière communication.

Arthur Balogh: La protection des minorités dans le droit international.

Catherine Kemény: Les auteurs de mémoires en Transylvanie. Première communication.

Joseph Horváth: Les Anglais dans les Indes. Deuxième et dernière communication.

PETITES COMMUNICATIONS: *Florio Banfi*: Filippo Scolari, chef du comitat Temes et l'Oratorio degli Scolari en Florence. — *Valentin Csúry*: L'anecdote de Faust de M. François Pápai Páriz. — *T. Attila Szabó*: Le poème à la louange de Gyöngyösi par Alexandre Kovásznai Tóth.

RECUEIL DE DONNÉES. *Louis György*: La vie et le travail littéraire de M. Étienne Borbély (1886—1932).

REVUE DES LIVRES ET DES REVUES. — LES COMMUNICATIONS DE LA SECTION DES SCIENCES NATURELLES DE LA SOCIÉTÉ DU MUSÉE DE TRANSYLVANIE. *Jules K. Szádeczky*: Traces volcanique du trachit de l'oligocène dans le banlieu de Cluj (Kolozsvar). Suivi d'un résumé allemand. — **LES COMMUNICATIONS DE LA SECTION DES SCIENCES MÉDICALES DE LA SOCIÉTÉ DU MUSÉE DE TRANSYLVANIE**. *Ladislav Kolészár*: Emerich Török (1885—1932).

„ERDÉLYI MÚZEUM“

(SIEBENBÜRGISCHES MUSEUM)

XXXVII. Band.

1932.

Neue Folge III, No. 4—6.

Redigiert von **LUDWIG GYÖRGY**. Herausgegeben vom Siebenbürger Museum-Verein. Redaktion: Cluj, Str. Universităţii 10. Rumänien.

Nicolas Asztalos: Die Urgeschichte der Szekler bis zu ihrer Niederlassung.

Adalbert Varga: Die Frage der Individualität. Zweite, abschliessende Mitteilung.

Arthur Balogh: Schutz der Minderheiten im internationalen Rechte.

Katherine Kemény: Die siebenbürgischen Memoiren-Schreiber. Erste Mitteilung.

Josef Horváth: Die Engländer in Indien. Zweite, abschliessende Mitteilung.

KLEINERE MITTEILUNGEN. *Florio Banfi*: Filippo Scolari, Obergespan im Komitat Temes und das Oratorio degli Scolari in Florenz. — *Valentin Csúry*: Die Faust-Anekdote des Franz Pápai Páriz. — *Attila T. Szabó*: Das Lobgedicht des Alexander Kovásznai Tóth über Gyöngyösi.

DATENSAMMLUNG. *Ludwig György*: Stephans Borbély Leben und seine literarische Tätigkeit (1886—1932).

BÜCHER- UND ZEITSCHRIFTEN-RUNDSCHAU. — MITTEILUNGEN DER NATURWISSENSCHAFTLICHEN ABTEILUNG DES SIEBENBÜRGER MUSEUM-VEREINS. *Julius K. Szádeczky*: Vulkanische Spur des aus dem Oligozän stammenden Trachits im Gebiete von Klausenburg. (Mit einem deutschen Resumé.) — **MITTEILUNGEN DER MEDIZINISCHEN ABTEILUNG DES SIEBENBÜRGER MUSEUM-VEREINS**. *Ladislav Kolészár*: Emerich Török (1885—1932).

